

Мережко Юлія Валеріївна

доцент кафедри теорії та методики музичного мистецтва
Інституту мистецтв Київського університету
імені Бориса Грінченка

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розкрито сутність понять «інновація», «інноваційна діяльність майбутнього вчителя музичного мистецтва»; розглянуто зміст інноваційної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва як складової його професійної підготовки. Запропоновано інноваційні методи, прийоми, форми роботи з учнями середнього та старшого шкільного віку, спрямовані на використання комп'ютерних технологій на уроках музичного мистецтва. Знання розглянутих методів та прийомів роботи ефективним чином вплине на розкриття творчого потенціалу кожного школяра середньої ланки освіти. Окреслено перспективи подальших пошуків у руслі даної проблематики, які будуть стосуватися інших цікавих інноваційних методичних знахідок.

Ключові слова: інноваційна діяльність; інновація; професійна підготовка; інноваційні методи, прийоми, форми навчання; комп'ютерні технології; учні; майбутній вчитель музичного мистецтва.

Постановка проблеми. Розвиток музичної та мистецької освіти в Україні визначається у загальному контексті європейської інтеграції орієнтацією на фундаментальні цінності та новітні технологічні процеси людства. У зв'язку з цим, актуальною проблемою сьогодення є модернізація сучасної освітньої системи, оновлення змісту й організаційних форм навчання та виховання, що є найважливішим чинником інтеграції інноваційних технологій, спрямованих на підвищення результативності навчання. У цьому контексті реформування вищої освіти в Україні пов'язане з підвищенням якості підготовки майбутніх фахівців та змінами в системі оцінювання студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасна вища школа має значні здобутки у галузі професійної підготовки майбутніх вчителів до діяльності у сфері музичного мистецтва, зокрема, в процесі музично-виконавської діяльності (О. Рудницька, О. Олексюк, Г. Падалка, І. Зязюн, О. Ростовський, О. Щолокова, Л. Коваль, В. Черкасов, О. Семашко, Н. Миропольська тощо),

але, разом з цим, нинішні фахівці є недостатньо обізнаними у інноваційних методиках навчання учнів різних вікових категорій.

Інноваційна діяльність викладача у сучасній освіті – важлива складова освітнього процесу. До розгляду даної наукової дефініції звертається багато сучасних науковців, таких як: Бодрова Т. О., Бордюк О. М., Завалко К. В., Носаченко Т. Б., Олексюк О. М., Турчин Т. М., Ходоровська І. М. тощо.

Інновації в освіті – природна та необхідна умова її розвитку відповідно до постійно змінних потреб людини та суспільства. Сприяючи, з одного боку, збереженню нескороминущих цінностей, з іншого боку інновації несуть в собі відмову від всього застарілого та віджилого, саме закладають основи соціальних перетворень.

Науковці розглядають різні підходи щодо визначення сутності інноваційної педагогічної діяльності та її структури. Деякі з них вважають інноваціями тільки те, що вносить радикальні зміни в певну систему, інші – навіть незначні нововведення [1, 41].

Формулювання мети та завдань статті. Мета статті – розширити обізнаність майбутніх вчителів музичного мистецтва у інноваційних методиках роботи зі школярами.

Завдання статті: 1) визначити сутність інноваційної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва як складової його професійної підготовки; 2) запропонувати інноваційні методи та прийоми, форми роботи із школярами, які допоможуть майбутнім вчителям осучаснити уроки музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. У педагогіці інноваційна діяльність розглядається як цілеспрямована педагогічна діяльність, заснована на осмисленні власного педагогічного досвіду за допомогою порівняння і вивчення навчально-виховного процесу з метою досягнення вищих результатів, одержання нового знання, впровадження нової педагогічної практики; це творчий процес планування і реалізації педагогічних нововведень, спрямованих на підвищення якості освіти [2].

Це соціально-педагогічний феномен, що відображає творчий потенціал кожного педагога. Інноваційна діяльність і її процес багато в чому залежать від інноваційного потенціалу педагога.

Під готовністю педагога до інноваційної діяльності прийнято розуміти сформованість необхідних для цієї діяльності особистісних (велика працездатність, вміння витримувати дію сильних подразників, високий емоційний статус, готовність до творчості) і спеціальних якостей (знання нових технологій, оволодіння новими методами навчання, уміння розробляти проекти, вміння аналізувати і виявляти причини недоліків).

Інноваційна діяльність викладачів має свою специфіку. Вона припускає наявність певного ступеня свободи дій у відповідних суб'єктів. В силу специфіки новаторською, пошукової роботи вона здійснюється дуже часто на дотик, за межами існуючого досвіду і лише частково може регулюватися та контролюватися діючими інститутами. Тому суспільство змушене довіряти досліднику, новатору, вважаючи, що в процесі вільного пошуку істини, нових рішень і способів реалізації поставлених перед суспільством завдань він не зробить дій, здатних в подальшому завдати шкоди інтересам товариства. Отже, свобода творчості повинна сполучатися з високою особистою відповідальністю суб'єкта інноваційного пошуку.

Необхідною умовою успішної реалізації інноваційної діяльності педагога є вміння приймати інноваційне рішення, йти на певний ризик, успішно вирішувати конфліктні ситуації, що виникають при реалізації нововведення, знімати інноваційні бар'єри.

Сучасний учитель музичного мистецтва має бути одночасно і викладачем, і вихователем, і організатором педагогічного процесу, а також консультантом для батьків. У процесі музичного навчання учитель має сформувати у школяра прагнення бути неповторною особистістю в музичному мистецтві, допомогти відшукати оригінальне, самобутнє розв'язання музично-творчих завдань, вільно реалізувати свої творчі можливості задля себе і оточення людини лише за наявності віри у самого себе [5, 172].

Чимало наукових дискусій серед професорсько-викладацького складу та фахівців викликає інформатизація освіти. Бордюк О. М. вважає, що впровадження інноваційних технологій – це процес пошуку, який тісно пов'язаний з розвитком нетрадиційних форм, методів і засобів навчання, заснованих на перевагах інфокомунікативних технологій. Він відрізняється багатогранністю теоретичних поглядів і досвіду впровадження педагогічних інновацій.

Значущість інновацій важко переоцінити оскільки сучасні педагогічні дослідження та практика вітчизняної педагогічної освіти свідчить про зростаючий інтерес до використання комп'ютерних технологій в мистецькій освіті. Варто зазначити, що комп'ютер та комп'ютерні музичні програми можуть застосовуватися як допоміжні технічні засоби для майбутніх митців у професійній діяльності та у процесі навчання школярів [1, 42-43].

На думку Краснокутської Н. В., інновація – це кінцевий метод, принцип, новий порядок, винахід, новий продукт, процес, якісно відмінний від попереднього аналога, що є результатом інтелектуальної діяльності, закінчених наукових досліджень та розробок [3].

На уроках музичного мистецтва доречно пропонувати учням *прийом «Оволодіння елементарними навичками роботи на музичному (нотному) редакторі»*. Під час роботи над даним прийомом школярі вчаться як колективно, так і самотійно нотами записувати та створювати власні вокальні (одноголосні) композиції.

Також можна скористатися і таким методом як *залучення до створення музики у стилі розучуваних творів за допомогою комп'ютерного «нотного редактора» та прийомом «Прослуховування вокального зразка у нотному редакторі та написання власного музичного прикладу»*. Суть цього методу та прийому полягає у прослуховуванні на занятті одного з вокальних творів, наприклад, кінця XIX – початку XX століття, відтвореного у комп'ютерному нотному редакторі, та створенні учнями самотійних власних музичних композицій.

Ми пропонуємо учням підібрати літературний текст або вірш, створити власну мелодію на підібрані слова та відтворити її у нотному редакторі. Створення колективної пісні на уроці є прикладом для вирішення цього завдання. Вчитель пояснює та показує, як завдяки музичному редактору на комп'ютері створюються вокальні твори. Учні за допомогою вчителя намагаються гуртом створити вокальну композицію. Цей креативний метод зацікавить своєю новизною багатьох учнів середнього та старшого шкільного віку і може бути сприйнятий дуже позитивно.

Нотний редактор Finale Printmusic 2008 є помічником у вирішенні окреслених завдань. Він призначений для широкого кола користувачів: учнів, студентів і викладачів музичних навчальних закладів і дозволяє без зусиль створювати, прослухувати і друкувати ноти з поліграфічною якістю. Введення нот на ньому здійснюється за допомогою миші, комп'ютерної клавіатури або Midi-клавіатури.

На нашу думку, у процесі інноваційної діяльності вчителя музичного мистецтва на уроках музичного мистецтва не треба нехтувати таким методом творчої діяльності **як прищеплення учням елементарних навичок музикування на електронному інструменті** (синтезаторі, нотному редакторі). Учні з задоволенням та зацікавленням будуть користуватися наступним творчовиконавським *прийомом* роботи, як *«Виконавська інтерпретація літературного твору»*. Враховуючи специфічні ознаки української пісні, а саме засоби музичної виразності, учні намагаються в індивідуальному порядку власноруч інтерпретувати наданий текст українського поета. Ми пропонували учням вірші І. Франка, Лесі Українки, Т. Шевченка. Учні середнього та старшого шкільного віку можуть самостійно робити спроби музично «забарвити» літературний текст. Для цього вони або шукають музичний твір та виконують його на даний текст або створюють та виконують власні мелодії на класичному чи електронному інструменті.

Розширити обізнаність учнів у вокальній, інструментальній музиці на уроках музичного мистецтва допоможе **метод використання комп'ютерних**

проектів інформаційного, дослідницького, творчого спрямування. Ми пропонуємо наступні різновиди комп'ютерних проектів: інформаційні – жива музична газета, музичний довідник, віртуальна екскурсія у світ вокальної або інструментальної музики та дослідницькі проекти – власне відкриття – дослідження творчої спадщини композитора, знаходження цікавих вокальних творів, обґрунтування їх значущості для слухачів; наукова доповідь або стаття; творчі проекти – «жива» газета, тематичні вокальні вечори для школярів тощо.

Особливу увагу треба приділяти застосуванню різних *творчих форм роботи зі школярами*: колективні фронтальні завдання, групові завдання; індивідуальні або парні форми роботи, використання як у фронтальній, так і в груповій роботі електронних матеріалів, використання окремих типів файлів (зображення, відео, аудіо, анімації), створення учнями власних уроків-презентацій (інтеграція різних об'єктів в один формат – web-сторінки) про творчий доробок композиторів тощо.

Висновки. Вищезазначені методи, прийоми, форми роботи, спрямовані на поєднання емоційного, естетичного та раціонального у навчанні, ефективно розвинуть не тільки творчу індивідуальність будь-якого учня, але і сприятимуть «озброєнню» майбутнього вчителя музичного мистецтва новітніми технологіями у музично-освітній індустрії.

Використовуючи дані методи та форми роботи на уроках музичного мистецтва, учитель не лише зробить уроки цікавими, а й сформує у своїх учнів необхідні для життя у сучасному світі якості особистості – мобільність, винахідливість та креативність.

Подальше дослідження означеної проблеми передбачає пошук інших форм, методів, прийомів інноваційної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бордюк О. М. Сутність інновацій та інноваційних процесів у мистецькій освіті : зб. наук. праць / [под ред. О. П. Щолоковой] // Науковий часопис : Гуманістичні орієнтири

- мистецької освіти (27-29 квітня 2011 р.) : зб. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. – К. : НПУ, 2011. – С. 41-45.
2. Корнилова Т. И. Инновационная деятельность педагога в современных условиях [Электронный ресурс] : [статья] / Т. И. Корнилова. – Электрон. Данные. – Томск : Томский государственный педагогический колледж, 2012. – Формат файлов: PNG-8 / Portable Network Graphics. – С. 1. –
Режим доступа : <http://www.informio.ru/publications/id384/Innovacionnaja-dejatelnost-pedagoga-v-sovremennyh-uslovijah>. – Назва з екрана.
 3. Пригожин А. И. Нововведения : стимулы и препятствия / А. И. Пригожин. – М. : Политиздат, 1989. – 271 с. – (социальные проблемы инноватики).
 4. Олексюк О. М. Прологомен про інноваційний простір мистецької освіти в класичному університеті : зб. наук. праць / [под ред. О. М. Олексюк] // Ars musicae: музично-освітологічний дискурс. – К. : КУ ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 5-8.
 5. Турчин Т. М. Інновації в сучасній початковій загальній музичній освіті : зб. наук. праць / [под ред. О. П. Щолоковой] // Науковий часопис. – Вип. 16 (21). Частина 2. – К. : НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2014. – С. 171-175.

Рецензент

стаття надійшла до редакції

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ, КАК СОСТАВЛЯЮЩАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ МУЗЫКАЛЬНОГО ИСКУССТВА

Мережко Ю.В.

В статье раскрыта сущность понятий «инновация», «инновационная деятельность будущего учителя музыкального искусства»; рассмотрено содержание инновационной деятельности будущего учителя музыкального искусства как составляющей его профессиональной подготовки. Предложены инновационные методы, приемы, формы работы с учащимися среднего и старшего школьного возраста, направленные на использование компьютерных технологий на уроках музыкального искусства. Знание рассмотренных методов и приемов работы эффективным образом повлияет на раскрытие творческого потенциала каждого школьника среднего звена образования. Очерчены перспективы дальнейших поисков в русле данной проблематики, которые будут касаться других интересных инновационных методических находок.

Ключевые слова: инновационная деятельность; инновация; профессиональная подготовка; инновационные методы, приёмы, формы обучения; компьютерные технологии; учащиеся; будущий учитель музыкального искусства.

INNOVATIVE ACTIVITY AS A COMPONENT OF FUTURE MUSIC TEACHER'S PROFESSIONAL TRAININGS

Merezhko Y.

The article defines the essence of “innovation” and “innovative activity of future music teacher”. The author analyzed the content of innovative activities of future music teacher as a component of his professional trainings; established the original innovative teaching methods, techniques and forms of using computer technologies during music lessons at middle and high school.

The paper highlights the next list of methods: method of music composing in styles of the rehearsed pieces with help of music editor; performance of informative, research-based and creative projects by using computer technologies; elementary playing skills on electronic musical instrument (keyboard, music editor). The last method is realized in two ways: 1) listening of vocal pieces in music editor and then rewriting them, and 2) while interpretation of literary text. The current methods and techniques might have the positive influence on the development of pupils' creativity.

The author of the paper proposes such a teaching forms in creative work with youth: performance of individual, paired and collective (group) assignments; usage of electronic forms of teaching materials in different formats (picture, video, audio, animation etc.); making the self-educative presentations (integration of several files into web-pages) about the composer's oeuvre and many others.

The above-mentioned methodological proposals are referred to combine the emotional, aesthetic and intelligent components in education. They might develop the creative individuality of pupils and become useful for future music teachers during their professional activities at school. In article are delineated the perspective of further researches in findings of innovative educational methodological support in field of music art education.

Key words: innovative activity; innovation; professional training; innovative teaching methods, techniques and forms; computer technology; learners; future music teacher.